

N:o 14.

Ank. till Riksd. Kansli den 2 Maj 1873, kl. 1 e. m.

Konstitutions-Utskottets Utåtande, med anledning af väckt motion om ändring i 33 § Riksdags-ordningen.

Uti motion N:o 44, väckt i Första Kammaren, har Herr *A. O. Wallenberg*, under antagande, att Konungen ej bör besväras med att utse talmän inom Riksdagens Kamrar, och med erinran derom, att rättigheten att utse ordförande anses naturlig och oeftergiftig för hvarje bolagsstämma, och således än mindre bör kunna fränkännas en församling sådan som den Svenska Riksdagen, föreslagit, att uti 33 § Riksdagsordningen och i möjligen dermed sammanhängande föreskrifter i Regeringsformen och Riksdagsordningen må vidtagas den förändring:

1:o att hvardera Kammaren genom val utser talman och vice talman;

2:o att den, som vid talmansvalet erhållit flesta rösterna, är till Kammarrens talman för Riksdagen utsedd, och att den, som erhållit näst flesta rösterna vid talmansval, förklaras utsedd till Kammarrens vice talman för Riksdagen.

I afseende å den sist anförda af motionären föreslagna bestämmelsen vill Utskottet först hafva anmärkt, huruledes den vid tillämpningen skulle kunna leda dertill, att Kammaren ej erhöles någon vice talman eller att denne blefve tillsatt af den blifvande talmannen, i fall nemligen, såsom lätt kan ske, Kammarrens öfrige ledamöter vid talmansvalet samtliga gifve sina röster åt samma person. I denna punkt hade dock motionärens förslag lätteligen kunnat rättas, om det i öfrigt befunnits antagligt. Men Utskottet, som icke vill förneka, att valet af ordförande naturligen tillkommer öfverläggande församlingar i allmänhet, kan dock ej frångå den åsigt, som i denna fråga uttalades af Konstitutions-Utskottet vid 1872 års riksdag, eller att talmännens ställning till Kamrarne

enligt nu gällande Riksdags-ordning ej rätt låter sig förena med deras utseende genom Kamrarne. Konungens rätt att utse talman eger nemligen ett stöd i den för vår grundlag egendomliga myndighet, som blifvit talmannen förlänad, att, när han finner väckt fråga strida mot grundlagens lydelse, vägra proposition; och det saknar, vid sådant förhållande, icke sin vikt, att den, åt hvilken tolkningen af grundlagen i thy fall anförtros, erhållit sitt uppdrag af Konungen och derigenom kan förutsättas innehafva en, i förhållande till de åsikter som från motsatta håll göra sig gällande, oberoende ställning. Sagda myndighet, som, ifall talmännens åtgärd icke finge underkastas vidare pröfning, skulle vara ett skäl emot snarare än för Konungens utnämningssrätt, är likväl icke större, än att hans uppfattning af grundlagens bud kan, om den strider mot Kammarens, underställas Konstitutions-Utskottets pröfning och afgörande, så att verkan af en propositionsvägran följaktligen endast blir den, hvars fördelar man icke torde kunna med framgång bestrida, att endera Kammaren icke eger att i omtvistade fall ensidigt tolka grundlagen efter sin mening, utan afgörandet i sista hand af dylika frågor uppdrages åt en myndighet, der jemväl den inom Medkammaren rådande åsigt får tillfälle att göra sig hörd. Måste man nu tillika erkänna den oväld och den aktning för Kammarens och dess ledamöters rättigheter, hvarmed de af Konungen utnämde talmän fullgjort så väl förenämnda, som sina öfriga åligganden, och har det likaledes visat sig, att under ett utveckladt konstitutionelt samhällsskick en hög grad af sjelfständighet hos representationen kunnat förenas med Regeringens rätt att hufvudsakligen inverka på utnämmandet af talmän, och att särskildt den Svenska Riksdagen af en sådan Regeringens makt, såsom den hittills utöfvats, icke erfarit något obehörigt inflytande, så lærer den ifrågavarande grundlagsförändringen ingalunda kunna anses behöflig, likasom nyttan deraf torde vara ganska tvifvelaktig; hvadan och då Riksdags-ordningen i dess 38 § ålägger Konstitutions-Utskottet att hos Riksdagen föreslå endast sådana ändringar i Rikets Grundlagar, hvilka Utskottet anse högst nödiga eller nyttiga att verkställa, Utskottet hemställer,

att Herr Wallenbergs ifrågavarande motion ej må till någon Riksdagen åtgärd föranleda.

Stockholm den 2 Maj 1873.

På Utskottets vägnar:

Th. Munck af Rosenschöld.

Reservationer:

af Herr *Ehrenborg*, som yrkat att motionens afstyrkande skulle motiveras ungefär sålunda:

“Utskottet erkänner att medgifvandet åt Riksdagens Kamrar att sjelfva utse sina talmän icke i och för sig vore med någon våda förenadt, liksom en sådan Kamrarnes rätt ock vore mest öfverensstämmande med deras egenskap af att båda helt och hållet bestå af folkvalda ledamöter. I fråga emellertid om huruvida något steg till sådan förändring nu bör af Riksdagen tagas, har Utskottet ansett hufvudsakligt afseende böra fästas vid den omständighet, att med införandet af nu gällande Riksdags-ordning stadgandet om talmännens fortfarande utnämmande genom Konungen antagligen har tillkommit såsom icke en blott formbestämmelse, utan såsom ett vid afvägandet af maktfördelning mellan Konung och folkrepresentation den förre tillerkänt verkligt prerogativ, hvilket, om än af ringare betydelse, dock icke utan skäl kan hänföras till sådana konstitutiva sakbestämmelser som man i allmänhet och på goda grunder undviker att i en ny grundlag utan tvingande behof upphäfva. Något dylikt behof, eller någon afsevärd olägenhet af att Kamrarne varit betagna ifrågavarande eljest för dem naturliga rätt, har dock hittills Utskottet veterligen icke försports; vid hvilket förhållande Utskottet, jemväl med hänsigt till sannolikheten af att önskningsmålet skall i sin tid ernås i mera grannliga ordning, än genom ett förslag utgånet från den statsmakt som kan anses genom förändringen vinna någon makttillökning, icke funnit motionärens förslag falla inom området af sådana högst nödiga eller nyttiga ändringar som det enligt 38 § Riksdags-ordningen åligger Utskottet att hos Riksdagen föreslå.

Då Utskottet sålunda icke kunnat i hufvudsak nu tillstyrka motionen, har det ock saknat anledning ingå i pröfning af det sätt för talmansval, hvilket af motionären uppgifvits såsom lämpligt, utan hemställer, beträffande förslagens såväl ena som andra del,

att Herr Wallenbergs förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.“

af Herr *Ola Jönsson*, som ansett, att Utskottet bort tillstyrka bifall till 1:a mom. af motionärens förslag;

af Herrar *Lyttkens* och *Sven Nilsson* så väl mot Utskottets i Utlåtandet innehållna beslut, som hufvudsakligen mot den deri begagnade motivering till samma beslut;

af Herrar *Per Nilsson*, *S. Jonsson* och *Assarsson*.

Herr *Thorell* har anmält, att han vid ärendets behandling i Utskottet ej varit närvarande.